

Ørnes Husmorlag, Hålogaland krets av Norges Husmorforbund

Av Randi Voll

(Årbok nr. 9/1993 – Meløy Historielag)

Når Meløys fiskere har fått utgitt egen bok om sitt yrke gjennom tidene – «I storm og stilla» – ja, så mener vi det må komme litt fra husmødrene også, som alltid har landligge.

Ørnes Husmorlag er et forholdsvis ungt lag, stiftet i 1950 og tilhører midtgruppen med ni lag. Det har vært ti, men Meløy Husmorlag er nylig nedlagt. De bestående lag i gruppen er Neverdal, Bolga, Engavågen, Reipå, Ågskardet, Glomfjord og Ørnes. Tjongsfjord og Rødøy tilhører samme gruppe, men siste melding er at Tjongsfjord er nedlagt.

Til venstre Tordis Selnes. Ved hennes side Kamilla Barvik. Begge to har de lagt ned et stort arbeid innen Husmorforbundet. Fru Tordis Selnes var Midtgruppens første leder.

Oppbyggingen av Norges Husmorforbund er følgende:

Landsmøtet er øverste myndighet, så Landsstyret og Sentralstyret med kretser, grupper og lag, bestående av betalende medlemmer. Hvert lag velger sin lagleder, nestleder, kasserer og sekretær, og gjerne en valgt studieleder – alle med varakvinner.

Vi tilhører Midtgruppen i Hålogaland krets. Bolga Husmorlag er det eldste laget her, stiftet i 1936, så Enga samme år. Dette er husmødrenes egen organisasjon. I denne tilhørigheten føler vi oss trygge på at våre krav om forbedringer på mange områder blir hørt. Kjekt å tilhøre storfamilien i Norge.

Både Island, Finland, Danmark, Sverige og Norge tilhører samme forbund, og med like lover for alle land. I et gammelt dikt kalles de for «De fem svanene fra Norden». Disse fem land har innført som tradisjon å forfatte et spesielt brev for opplesning på «Nordens dag», som er den 10. mars. Der går det etter tur, ett land for hvert år. Dermed får vi høre hvordan hvert enkelt land legger opp sitt arbeid. Før fikk hvert lag tilsendt dette brevet, men nå trykkes det i Husmorbladet.

Landsmøtet holdes annet hvert år og går på omgang rundt i landet der det finnes lokaliteter til denne forsamlingen. To utsendinger fra hver gruppe blir valgt. Krets- og gruppeårsmøte avholdes hvert år. Lokallagene avholder 10 møter, innbefattet ett årsmøte, der kontingenten blir innsamlet. Så får vi Husmorbladet en gang pr. måned.

Ørnes Husmorlag hadde kretsmøte i juni 1969, og det gikk greit å gi alle utsendinger både seng og mat, samt en festaften for ca. 125 stk. med middag og underholdning, velkomstsang og prolog på cafe «Flipper» på Ørnes.

Mat-komiteen på kretsmøtet i 1969. Fra v. forreste rekke: Dagny Olsen, Gunnhild Finne, Lassine Kolberg og Lillian Lamark.

Bakerst fra v.: Liv Selstad Strand, Bjørg Sørfonden, Anne Schultz, Randi Voll, Helga Høivik og Anne Alvik.

Foto eies av: Randi Voll

Våre arbeidsoppgaver spenner vidt. Alt etter som tidenes krav har tilsagt, er sakene blitt flere og større. Det var meget å ta fatt på like etter krigen da ale manglet det meste. Her var det forbedringer vi ville ha, men vi måtte rette oss etter lovene vi hadde fått utgitt. Alle Norges husmødre ville først og fremst forbedre hjemmene, etisk og sosialt, kulturelt, økonomisk og hygienisk. Husmorlag er ikke politiske.

Mange resolusjoner fra diverse årsmøter og landsmøter er sendt til Storting og Regjering, og de er til dels blitt hørt. For eksempel kravet om jordmordekning i hver kommune i landet, noe som ser ut for å gå i orden. Kanskje det kommer av akkurat vår resolusjon til øverste myndighet?

Noe av det Norges Husmorforbunds medlemmer krever i dag, er det som til syvende og sist kommer oss selv til gode – det som gir rett til sykepenger, omsorgslønn, pensjonspoeng, en rettferdig skatteordning, helsekontroll m.v., og at barn og unge skal få best mulige oppvekstvilkår, samt at de som har tyngst omsorgsarbeid må få avlastningstilbud. Miljø- og ressursforvaltning må bli ivaretatt på riktig måte. Dette er bare en liten del av det Norges Husmorforbund arbeider for og med.

I nærmiljøet er det masse oppgaver og ideer å arbeide med, så som veilyk, badebasseng, bårevogn, barnehage og legekantor på mindre steder langt unna sentrumsområdene. Ågskardet husmorlag har samlet inn penger til innkjøp av ny sykebære og landingslys for helikopter. Selv om vi ikke har penger til alt dette, hjelper det å presse på. Ett eksempel er det nyopprettede apoteket på Ørnes.

I 1990 feiret Norges Husmorforbund 75 år. Det var et stort jubileum. I starten het forbundet «Hjemmenes Vel». Siden ble det startet husmorlag rundt om i landet, med egen sangbok!

De første fem årene etter krigen, da fredens gylne vårdag gjorde seg mer og mer gjeldende utover landet, ble det så smått startet kvinnelag som gjerne ville gjøre «noe» etter alt som fra nazistenes hold hadde vært forbudt. Så også her på Ørnes. Anka Johansen ville gjerne starte et husmorlag her, og slik ble det. Til å begynne med var det veldig mange unge og nyfikne medlemmer som var lystne på kurs av alle slag, særlig innen mat og søm. Vi hadde også engelskkurs («Start» som gikk over 3 år), gammeldans, hagebruk, gjærbakst, engelsk-broderi, arbeidsstuelederkurs, førstehjelp, hjemmesykepleie, rosemaling, juledekorasjoner osv. Fra den tiden er det mange hendelser vi kunne fortelle om, men det får være til en annen gang.

Camilla Barvik, Kjellrun Brenbo. Ytterst tilh.: Marit Myrberget Sandnessjøen (æresmedlem).

Lagene fikk oppgaver nok de første årene, og resultatene uteble ikke. Vi fikk i gang skolekjøkkenundervisning for gutter og jenter, husstellskoler m/kombinert brevkurs, grønnsakdyrking m/påfølgende kurs, riktig kosthold for mor og barn, helsestasjon, fødehjems plasser, husmorvikarordninger, enketrygd og hjemmehjelp, for ikke å glemme husmorferier etter mange krigsår. Fremdeles forsøker vår organisasjon å tilrettelegge for studiearbeid med tilbud innen emner som kan tilgodese mer særinteresser. Både lag og enkeltmedlemmer støtter SOS Barnebyer, også Ørnes Husmorlag. Vi har drevet fjernhjelp for barn i u-land og i de tørkerammede verdensdeler. I mange år hadde vi adoptivbarn gjennom «Pastor Strømmes Minnestiftelse». Vi har også skikket penger til «Redd Barna» til mat for de som sulter, og til vannbrønner for de flittige kvinnene som har det atskillig verre enn oss. Dessuten penger til ACWW (Associated Country Women of the World), Unicef osv.

I de senere år har vi sendt ut penger til et kvinneutviklingsprosjekt i Bangladesh. Samme prosjekt fikk også penger fra en innsamlingsaksjon på NRK TV. Tilbakemelding fra denne innsamlingsaksjonen forteller at 72 landsbyer i Afrika har dannet egne kvinnegrupper som jobber sammen. Vi vet at i dag sykler en del av feltarbeiderne fra landsby til landsby på sykler som vi i Hålogaland krets har vært med på å kjøpe!

Tilbake til de første årene i eget husmorlag på Ørnes – fra 1950 og utover.

Alle hadde ennå tungvinte kår, lite penger, og det var lite varer å få kjøpt. Dette var lenge før nye og lettvinte hjelpemidler kom inn til landet etter krigen. Det vi hadde brukt til nå var gammelt og nedslitt, eller rett og slett borte. Ta bare et eksempel som klesvasken. Den foregikk ofte på elvebredden eller i eldre eldrehus, med vaskebrett i trestamp og oppkok i storgryta i grua. De færreste husstander hadde innlagt vann og elektrisk strøm til oppvarming ennå rundt 1950. Unntaksvis hadde enkelte gårder eget lysaggregat. Alt skulle nå bygges opp på nytt, våre forventninger var store. Jeg er selv «førkrigsvarer» fra bygda og har prøvd det meste i en mer tungvint og primitiv tidsalder.

Men nå, i en nyere og fredelig tid, med strøm i husveggen, skulle gjerne «alle» ha vaskemaskin. De fleste var uten element for koking, men det ble likevel en stor forbedring for vask av tøy.

Årene har gått fort, og Ørnes Husmorlag har arbeidet godt sammen selv om medlemstallet har krympet med årene og de 10 som fremdeles er igjen er blitt eldre. De fleste er pensjonister som ser tilbake med glede på all hygge i lag og gruppe.

Mange penger har gått både inn og ut i alle disse årene – fra vi startet som unge og til dags dato, ikke minst alle forbedringer der vi selv har hatt en finger med ...

Fremdeles er vi medlemmer i FN-Sambandet, som har årsmøte hvert år i Tromsø, og der har vi en eller to utsendinger. Vi betaler også kontingent til den nye organisasjonen «Kvinner og Miljø». Fast tradisjon i Ørnes Husmorlag er julemøte på alders- og sykehjemmet, til gjensidig glede. Der holder vi ettermiddagskaffe og kveldsmat med utlodning og julegaver. Pengene vi får inn der, går tilbake til hjemmet til gode formål. Dessuten har vi gjennom årene gitt mange formålstjenlige ting som salmebøker, kaffekoker, heimvevde veggtepper, lamper m.m. Vi har også arrangert eldretreff, St. Hans-feiring, julegrantenning, juleverksted og arbeidsstue for barn, 17. mai-fest, juletreff, bingo, leikarring, basar, loppemarked, kaffekvelder, mannequinoppvisning m.m.

I planleggingsfasen av vårt nye menighetshus på Ørnes støttet vi med gevinster og hjelp til basarer o.l. inntil det etter 20 år endelig ble reist på Fjøshaugen – med barnehage i tillegg. Der har vi gitt to lysestaker til alteret og mugge med dåpsfat til døpefonten. Dette skjedde i 1990.

Vi støtter arbeidet for psykisk utviklingshemmede, samt skolemusikken med penger. To av våre medlemmer var med og startet skolemusikken i 1964 – Ella Benjaminsen og Randi Voll.

Jeg vil spesielt nevne ett medlem av laget som fikk en unik ide og som i den anledning har lagt ned et kolossalt og uegennyttig arbeid – Anne Alvik. Hun var forutseende nok da Ørnes Husmorlag ble stiftet, og kom på tanken å samle gamle ting, bruksting etter våre forfedre. Da vi i etterkrigsårene kunne anskaffe nye og mer lettvinde redskaper og hjelpemidler til fjøs og hjem, gjorde hun alvor av sin gode ide, med god hjelp fra oss øvrige medlemmer. Vi ble også bitt av basillen, og dermed ble noen «få fjær til mange høns» !

Først ble to utstillinger holdt i det gamle posthuset hos han Bernhoft nede på Ørneskaia. Dette rommet ble snart fylt av kulturminner og bruksting av ymse slag, foreløpig bare utlånt. Dette gav mersmak også hos publikum. Da Øde skole på Reipå ble ledig etter at nyskolen ble tatt i bruk, var Anne frampå hos Meløy kommune om å få beholde gammelskolen til museum. Det gikk i orden. Begge etasjer, samt kjeller, ble snart fylt til trengsel med saker fra hele Meløy. I ettertid er også den gamle lærerboligen tatt i bruk til formålet, pluss en kornmølle med kvernstein i nabolaget. Dette er nå for lengst blitt Meløy Bygdemuseum, og alt er forsvarlig registrert og innelåst. For denne utrettelige jobben og det daglige tilsyn i mer enn 20 år fikk Anne Alvik Meløy kommunes kulturpris i 1990.

Ørnes Husmorlag har feiret både 25-, 30- og 40-årsjubileum med fest og innbudte gjester. Med underholdning og hjemmelagde sanger, velkomstvers og prologer. Poeten var Randi Voll.

Prolog til kretsårsmøtet den 30. juni 1969 i Ørnes Husmorlags regi

Da Ørnes Husmorlag påtok seg å være vertskap for den enkelte husmorgjesten som i dag har sitt årsmøte under Spilderhesten, håper vi selvfølgelig på godvær med midnattsol fra Svartisen til de ytterste skjær.

Velkommen til kommunen Meløy!
Her reiser fjellene seg – taggete og høy,
og luner for sydvest og østavind,
og rammer vårt vakre Ørnes inn.

Delegater fra mange lag
som langveis fra er kommet hit i dag,
velkommen alle til dette stevnet
hvor vi vil gi og yte etter beste evne.
Vi samles for å drøfte forskjellige ting,
utallige er de saker Norges Husmorforbund har i sving.
Saker som hjem og familie tjener
og alle husmødre sammen forener,
til arbeid for felles sak –
Å, hvor vi er stolte av vårt spesielle fag!

De fleste av oss har en oppgave så stor:
det å være hustru og mor.
Med dette følger glede, men også plikter,
må være på vakt så vi aldri svikter.
Det kreves mye av kvinner i dag,
mange ting legger beslag
på tid, interesse og karriere,
statussymboler – og meget mere.

I dagens jag bør vi ikke glem'
å stille vår hjertedør litt på klem
for andre som trenger vår hjelp og støtte –
vår samvittighet sier vi ikke må gå trøtte.
Den nye tid stiller store krav
til alle – også til husmorlag.
Vær på vakt og rekk alltid den hjelpende hånd,
det samler oss i Norges Husmorforbunds gode ånd.

I vår organisasjon er det mange hjul i sving
og hjelper hverandre og våre lag å slå ring
om Norges Husmorforbunds urverk som tikker og går
for at hjem og samfunn rustet står.

På husmormøte skal det være både disiplin, alvor og
hygge.
Dermed er du med på å bygge
gode hjem som du vil ha fram –
det er det viktigste av alle program !

Vårt husmoryrke vi høyne vil
om enn andre yrker kommer til.
Et hjem skal være det fundament
som fostrar hele vårt regiment
av barn og ungdom på veien frem
til å starte egne og gode hjem.
Må deres grunnvoll trygghet være
så de kan videre arven bære.

Prolog til Ørnes Husmorlags 25-årsjubileum i 1975

«Vi ser tilbake»

Velkommen hit til denne kveld,
så blir det et kalas likevel !
Det er så rart med en fødselsdag, fordi
At vi vil liksom ikke slippe den forbi
Uten å ha feiret den først
Med god mat og drikke for vår tørst !

Femogtyve år er ingen alder
for et dyktig husmorlag.
Vi tar oppgavene som de faller
og diskuterer oss gjennom hver enkelt sak.
Som oftest blir vi enige, men andre ganger ei –
Husmorbladet og Norges Husmorforbunds lover
viser oss vei.

Det var en høstdag at Ørnes & Omegn Husmorlag
ble te'
i året 1950 på Dahls kafe.
Et dusin damer møtte opp
og dannet den første foregangstropp.
Interessen var stor, alt var spildernytt,
Anka Johansen forsto «å smi mens jernet var lytt»

Klara Johnsen ble valgt som første leder for oss,
etter henne kom så Elise Gross.
Interessen for husmorlaget var stor og medlemstallet
øket,
med ett ble vi riktig populære på strøket.
Vi vandret litt rundt med våre nøster fra sted til sted,
mest holdt vi til på Dahls kafe.
Vi var en lystig gjeng som fikk på ymse måter inn
mange penger:
Kaidans i høleregner med en diger brennende flåte,
at også den skulle «slå seg løs» utpå natta, var en
gåte.

Oppe på Lamarks butikk gikk salget unna med alo
og dunder
av den herligste rømmegrøt med ZALO 100 !

Ellingsen tok så over kafeen
Og da bar det i en annen hånd med skjeen.
Her måtte vi kjøpe dyrt og flott –
Ellers kunne vi bare ha det så godt !
Dette gikk til en tid, men ikke lenger –
Ingen husmor hadde så flust med penger.

Nå bar det til herredsstyresalen med en ny ved roret,
Liv Selstad hadde alt tatt plass øverst ved bordet.
Og deretter – i den lengste perioden,
var det Gjertrud Flakne som viste seg både voksen
og moden
for stillingen som leder for oss, var primus motor for
både kretsen og gruppen
og virket for oss som den håndfaste «knuppen» !

Det var ikke alltid like lett å ha samme driv
Når de fleste medlemmer satt hjemme som passiv.
Men Gjertrud med sitt ukuelige humør og mot,
sparte seg aldri, nei, tvert imot.
Etter åtte år hadde vi ikke lov å velge henne på nytt,
så der ble vi riktig snytt !

Når vi i dag feirer 25 år
og tankene frem og tilbake går,
vi tydelig kan høre en stemme
som sier at vi ikke bør glemme,
at de fleste kvinner har en oppgave stor,
det å være i hjemmet som husmor og mor.
Med dette følger alvor og plikter,
vårt instinkt er på vakt, gid vi aldri svikter !

Ørnes Husmorlag på utflukt / hyttetur i Spilderdalen

Mel.: «Alle fugler små de er»

Fjorten kvinner små vi er,
vandrer opp til «Dalen».
Iført støvler og regnklær,
mannan' mein vi e' gal'n.
Høstens stormer er sluppet løs,
selv væren har krøpet inn i sitt fjøs.
Ristet seg så kraftig i ulla –
mente nok vi va' tullat' !

Spilderhesten høy og rank
speilte seg i vannet.
Regnet vasker den sort og blank,
den tenkte sikkert på no' annet,
enn at fjorten kvinnfolk små
skulle ut i kulden gå
for å drikke kaffe
til levende lys som blaffet.

Praten gikk lystig i hytta til Liv
om regnet tromma på taket.
Høststormen jaget i kraftige hiv,
vi holdt oss til husmorsaken.
Vi gruet litt til vi skulle hjem,
regntøy og lommelykt kom atter frem.
Vandret frem med freidig mot
opp til veien der bilene sto ...